

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาสัญญาเช่าซื้อรถยนต์กับแนวทางปฏิบัติ ในการเช่าซื้อรถยนต์ของประเทศไทย

4.1 ปัญหาการเช่าทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า การทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์นั้น ในปัจจุบันกฎหมายที่ใช้บังคับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่เคารพความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพในการแสดงเจตนาที่ยอมให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันได้ ตราบเท่าที่ข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่พินวิสัย และไม่ขัดต่อกฎหมาย อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวก็ยังมีข้อยกเว้นความรับผิด โดยให้ออกาสู้ซื้อและผู้ขายตกลงความรับผิดกันโดยเสรี ดังนั้น เกี่ยวกับเงื่อนไขและความรับผิดของคู่สัญญา หากผู้ให้เช่าซื้อทำสัญญาเอาเปรียบผู้เช่าซื้อใหม่ เพราะผู้เช่าซื้อใหม่ไม่รู้กฎหมายและการเขียนถ้อยคำในสัญญาเนื่องจากการใช้ภาษากฎหมายที่เข้าใจยาก ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เช่าซื้อใหม่

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หากพิจารณาเนื้อหาของการทำสัญญาเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เช่าซื้อรถยนต์ และ (2) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้เช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 572 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สิน ออกให้เช่า และให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือจะให้ทรัพย์สิน นั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวน เท่านี้เท่านี้คราว”

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ 572 วรรคหนึ่งนั้น จะเห็นได้ว่า สัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาที่เจ้าของทรัพย์สินเอาทรัพย์สินของตนออกให้ผู้อื่นเช่า เพื่อใช้สอยหรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ และให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือจะให้ทรัพย์สินที่เช่าตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่าซื้อ เมื่อได้ใช้เงินจนครบ

ตามที่ตกลงไว้โดยการชำระเป็นงวด ๆ จนครบตามข้อตกลง สัญญาเช่าซื้อมิใช่สัญญาซื้อขายผ่อนส่ง แม้ว่าจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันเรื่องชำระราคาเป็นงวด ๆ ก็ตาม เพราะการซื้อขายผ่อนส่งนั้น กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของผู้ซื้อทันทีขณะทำสัญญา ไม่ต้องรอให้ชำระราคาครบแต่ประการใด ส่วนเรื่องสัญญาเช่าซื้อ เมื่อผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาบรรดาเงินที่ได้ชำระแล้ว ให้รับเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน และเจ้าของทรัพย์สินชอบที่จะกลับเข้าครอบครองทรัพย์สินที่เช่าซื้อได้

โดยมีหลักเกณฑ์ว่า

- 1) ผู้ให้เช่าซื้อต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่า
- 2) ผู้ให้เช่าซื้อนำทรัพย์สินของตนให้ผู้เช่าซื้อไปใช้ประโยชน์
- 3) ผู้ให้เช่าซื้อให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นแก่ผู้เช่าซื้อหรือให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เช่าซื้อ

- 4) ผู้เช่าซื้อต้องชำระค่าเช่าซื้อเป็นงวดๆ เท่านั้นเท่านั้น จนครบตามที่ตกลงกัน
- 5) สัญญาเช่าซื้อนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ถือว่าเป็นโมฆะ

สำหรับแบบของสัญญาเช่าซื้อ สัญญาเช่าซื้อจะต้องทำเป็นหนังสือ จะทำด้วยวาจาไม่ได้ มิฉะนั้น จะเป็นโมฆะเสียเปล่า ทำให้ไม่มีผลตามกฎหมายที่จะผูกพัน ผู้เช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อได้ การทำสัญญาเป็นหนังสือนั้น จะทำกันเองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้เช่าซื้อจะเขียนสัญญาเอง หรือจะใช้แบบพิมพ์ที่มีไว้กรอก ข้อความลงไปก็ได้ หรือจะให้ใครเขียนหรือพิมพ์ให้ทั้งฉบับก็ได้ แต่สัญญานั้นจะต้องลงลายมือชื่อของผู้เช่าซื้อ และผู้ให้เช่าซื้อ ทั้งสองฝ่ายหากมีลายมือชื่อของคู่สัญญาแต่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เอกสารนั้นหาใช่สัญญาเช่าซื้อไม่

สำหรับสิทธิของผู้เช่าซื้อนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิได้รับมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อ ในสภาพที่ปลอดจากความชำระคบกพร่องหรือในสภาพอันซ่อมแซมดีแล้ว เพราะผู้ให้เช่าซื้อมีหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องทรัพย์สินที่ชำระคบกพร่อง แม้ว่าผู้ให้เช่าซื้อจะทราบถึงความชำระคบกพร่องหรือไม่ก็ตาม

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ที่เป็นประเด็นปัญหา คือ

- 1) แม้ว่าสัญญาเช่าซื้อนั้นต้องทำเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 572 วรรคหนึ่ง มิฉะนั้นแล้วจะตกเป็นโมฆะ ซึ่งในประเด็นนี้ในทางปฏิบัติพบว่า การประกอบธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ ส่วนใหญ่แล้วผู้ให้เช่าซื้อมักจะโต้แย้งว่าตนเองอยู่ในฐานะผู้ให้เช่าซื้อไม่ใช่ผู้ขายโดยตรง จะทำหน้าที่ในการดูแลเฉพาะในเรื่องของเงินแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้รับผิดชอบในความชำระคบกพร่อง อย่างไรก็ตาม หากปรากฏว่าผู้เช่าซื้อผิดนัดค่าเช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อก็จะสวมบทบาทในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ผู้ให้เช่าซื้อทันที ดังนั้น ถ้าผู้ให้เช่าซื้อจะสวมบทบาทเพียงด้านเดียว คำจำกัดความของสัญญาเช่าซื้อนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

เพราะสัญญาเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 572 วรรคหนึ่ง ผู้ให้เช่าซื้อนั้น จะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ และหน้าที่ผู้ให้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อตามกฎหมาย

2) ในเรื่องของความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั้น ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า สัญญาเช่าซื้อถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเช่า เช่น มีการชำระค่าเช่ากรรมสิทธิ์รถยนต์ในทรัพย์สินที่ยังไม่โอนไปยังผู้เช่าซื้อและมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซื้อขาย นั่นหมายความว่า เมื่อมีการชำระค่าเช่าครบตามที่กำหนด กรรมสิทธิ์ในรถยนต์นั้นย่อมตกเป็นของผู้เช่าซื้อ เช่นนี้ ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดที่ไม่เหมาะสมแก่ประโยชน์ที่จะใช้ตามปกตินิยม หรือวัตถุประสงค์ที่จะใช้ตามสัญญา ประเด็นว่า ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบตามสัญญานั้นเพียงใด ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องของสัญญาเช่าซื้อกำหนดไว้โดยตรง จึงต้องนำไปศึกษาเทียบเคียงกับกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินและลักษณะซื้อขาย

ในกรณีของกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่” ประกอบมาตรา 549 บัญญัติว่า “การส่งมอบทรัพย์สินซึ่งเช่าก็ดี ความรับผิดชอบของผู้ให้เช่าในกรณีชำรุดบกพร่องและรอนสิทธิก็ดี ผลแห่งข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบก็ดี เหล่านี้ ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการซื้อขายอนุโลมความตามควร”

จากหลักเกณฑ์ของมาตรา 472 และมาตรา 549 นั้น จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือข้อกำหนดในสัญญา ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ให้เช่าซื้อนั้นจะรู้หรือไม่ว่ามีความชำรุดบกพร่องอยู่ก็ตาม ซึ่งเป็นไปตามหลักผู้ขายต้องระวัง ผู้ให้เช่าซื้อต้องตรวจสอบดูว่าทรัพย์สินของตนมีคุณภาพเหมาะสมแก่การใช้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ของมาตรา 472 และมาตรา 549 ก็ยังมีข้อยกเว้นว่า ถ้าผู้ให้เช่าซื้อหรือผู้เช่าซื้อในขณะที่ยังเช่าซื้อว่ารถยนต์นั้นมีความชำรุดบกพร่อง ผู้เช่าซื้อก็ต้องรับผิดชอบตามหลักผู้เช่าซื้อต้องระวัง

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว หากวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจะเห็นได้ว่า แม้ว่ากฎหมายจะมีบทบัญญัติให้ผู้ให้เช่าซื้อต้องรับผิดชอบต่อผู้ให้เช่าซื้อในความชำรุดบกพร่องก็ตาม แต่เอกเทศสัญญาซื้อขายนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป ดังนั้น จึงสามารถนำบทบัญญัติในเรื่องทั่วไปมาใช้บังคับได้ กล่าวคือ กฎหมายเคารพความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา และ

การยอมรับให้ตกลงได้ทราบเท่าที่ข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่พัวพันวิสัยและไม่ขัดต่อกฎหมาย จึงก่อให้เกิดให้ผู้ให้เข้าชื่อมีข้อสัญญาเพื่อจำกัดสิทธิความรับผิดชอบในความชำระคบกพร่องขึ้น ไม่ว่าจะเป็สัญญาที่ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคหรือสัญญาสำเร็จรูปก็ตาม ก็ถือว่าเป็นข้อตกลงที่ได้เปรียบผู้ให้เข้าชื่อ

ประเด็นนี้ ในเรื่องของสิทธิของผู้เข้าชื่อรถยนต์ จะเห็นได้ว่า ในต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา นั้นมีหลักกฎหมายว่าด้วย Doctrine of Unconscionability อยู่ใน S2-302 ของ Uniform Commercial Code (U.C.C) กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เข้าชื่อรถยนต์ว่า “ผู้เข้าชื่อรถยนต์มีสิทธิเข้าทำสัญญาในการเข้าชื่อตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา” (Sanctity of Will) ดังนั้น จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว หากพิจารณาแล้วพบว่า เจตนารมณ์กฎหมายของสหรัฐอเมริกาต้องการให้การทำสัญญาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกลุ่มสัญญา เพราะหากสัญญามีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกินไป ฝ่ายที่เสียเปรียบย่อมมีอำนาจในการปฏิเสธไม่ทำสัญญาเข้าชื่อนั้นได้ อันเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีของการทำสัญญาเข้าชื่อรถยนต์

อย่างไรก็ตาม ข้อเสียในหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็มีปรากฏให้เห็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เนื่องจากการทำสัญญาเข้าชื่อรถยนต์ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดสัญญาจะเป็นฝ่ายที่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาด ได้แก่ ฝ่ายผู้ให้เข้าชื่อรถยนต์ นั้นหมายความว่า สัญญายอมเป็นไปตามเจตนารมณ์ของฝ่ายผู้ให้เข้าชื่อรถยนต์นั้น เช่นนี้ฝ่ายที่เสียเปรียบทางการตลาด ซึ่งได้แก่ ฝ่ายผู้เข้าชื่อย่อมไม่มีอำนาจในการต่อรองเรื่องของการทำสัญญา เช่น หากการไม่รู้หรือไม่เข้าใจข้อสัญญา ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้กำหนดข้อสัญญาใช้ข้อสัญญาที่ซ่อนเร้นหรืออ่านไม่เข้าใจหรือเกิดจากการที่กลุ่มสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีโอกาสเข้าตรวจวิเคราะห์เนื้อหาของข้อสัญญาอย่างแท้จริง เป็นต้น

ดังนั้น ในเรื่องของสิทธิของผู้เข้าชื่อรถยนต์จึงสรุปได้ว่า ผู้เข้าชื่อรถยนต์มักประสบปัญหาในเรื่องของการต่อรองที่ต่ำกว่า เพราะต้องตกอยู่ในภาวะจำยอม ต้องยอมรับเงื่อนไขของสัญญาเข้าชื่อที่กลุ่มสัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองสูงกว่ากำหนดไว้โดยไม่มีทางเลือก

4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้เข้าชื่อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องของสิทธิของผู้ให้เข้าชื่อรถยนต์ แม้ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นจะชำระคบกพร่องมาก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญาเข้าชื่อกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 นั้น แต่ผู้ขายอาจจะต้องไม่รับผิดชอบ หากเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

1) ถ้าผู้เข้าชื่อได้รู้อยู่แล้วในเวลาเข้าชื่อนั้นว่า มีความชำระคบกพร่องหรือควรจะรู้ ถ้าเขาใช้ความระมัดระวังตามปกติ ยกตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9034/2543 แม้โจทก์ได้สั่งชื่อรถยนต์คันพิพาทจากจำเลยที่ 1 โดยชำระค่าจองรถยนต์รวมทั้งค่าธรรมเนียมบางส่วน และ

ได้รับมอบรถยนต์จากจำเลยที่ 1 ก็ตาม แต่โจทก์ก็ยืนยันว่า โจทก์ทำสัญญาเช่าซื้อไว้กับบริษัท ธ. จำกัด อันแสดงโดยแจ้งชัดว่าโจทก์ได้ยอมรับแล้วว่าบริษัท ธ. จำกัด เป็นเจ้าของรถยนต์คันพิพาท ھاใช้จำเลยที่ 1 ไม่ มิฉะนั้น โจทก์คงไม่ชำระค่าเช่าซื้อเป็นรายงวดให้แก่บริษัท ธ. จำกัด ตลอดจน โดยบริษัทดังกล่าวได้ออกใบเสร็จรับเงินให้ทุกงวด แม้แต่ค่าจองรถยนต์ จนกระทั่งโจทก์ได้บอก เลิกสัญญาเช่าซื้อรถยนต์กับบริษัท ธ. จำกัด ซึ่งบริษัทดังกล่าวได้รับมอบรถยนต์ไว้ โจทก์กับจำเลยที่ 1 จึงหาได้มีนิติสัมพันธ์ตามลักษณะของสัญญาซื้อขายกันไม่ ส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 ก็ไม่ปรากฏว่า มีความผูกพันกับโจทก์ตามสัญญาใดที่จะทำให้ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์คันพิพาท ต่อโจทก์ ถ้าพึงเพียงการรับประกันว่า หากรถยนต์ที่จำหน่ายมีปัญหาสามารถส่งซ่อมได้ที่ศูนย์บริการ ตัวแทนจำหน่ายและที่ศูนย์ของจำเลยที่ 2 มิได้หมายความว่าจำเลยที่ 2 ผูกพันต้องรับผิดชอบในความ ชำรุดบกพร่องของรถยนต์ที่โจทก์ได้รับมอบมาตามสัญญาเช่าซื้อ เพราะความรับผิดชอบในกรณีทรัพย์สิน ที่ให้เช่าซื้อชำรุดบกพร่องโจทก์ย่อมเรียกร้องได้จากผู้ให้เช่าซื้อโดยตรง โจทก์จึงไม่มีอำนาจ พ้องจำเลยทั้งสองให้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องแห่งทรัพย์สินที่เช่าซื้ออันเกิดขึ้นในระหว่าง เวลาเช่าซื้อนั้นได้

2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้น ได้เห็นอยู่แล้วในเวลาส่งมอบและผู้เช่าซื้อรับไว้โดยมิได้ ทักท้วงประการใด ยกตัวอย่างเช่น ในขณะที่ส่งมอบรถยนต์นั้น ผู้ซื้อได้ทำการทดสอบสมรรถนะ รถยนต์ก่อนที่จะตกลงซื้อรถยนต์ ปรากฏว่าในระหว่างทดสอบ ระบบเบรกไม่ค่อยดี บางทีเบรกไม่อยู่ แต่ผู้ซื้อกับมองว่าเป็นเรื่องเล็ก และไม่แจ้งให้ทางผู้ให้เช่าซื้อทราบ กรณีนี้ เมื่อซื้อรถยนต์ไปแล้ว ผู้เช่าซื้อจะมาเรียกร้องให้ผู้ให้เช่าซื้อรับผิดชอบไม่ได้ เป็นต้น

3) ถ้าผู้เช่าซื้อทรัพย์สินนั้นจากการขายทอดตลาดเพราะในการขายทอดตลาดนั้น เป็นการขายที่เปิดเผยต่อสาธารณะผู้เช่าซื้อน่าจะได้ออกโอกาสตรวจสอบก่อนแล้ว

ในประเด็นเรื่องสิทธิของผู้ให้เช่าซื้อนี้ หากนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศอังกฤษ The Contract Act 1987 พบว่า กฎหมายฉบับดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ ที่กำหนดยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้เช่าซื้อไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าผู้ให้เช่าซื้อจะไม่ต้อง รับผิดชอบหากพบว่าผู้เช่าซื้อกระทำการ ดังต่อไปนี้ (1) ไม่เก็บรักษาทรัพย์สินที่เช่าซื้อตามที่อยู่ที่ให้ไว้ (2) ไม่ต้องซ่อมแซมทรัพย์สิน ที่เช่าซื้อให้อยู่ในสภาพดี (3) ไม่แจ้งให้ผู้ให้เช่าซื้อทราบถึงความเสียหาย หรือสูญหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่เช่าซื้อ (4) นำทรัพย์สินที่เช่าซื้อออกให้บุคคลอื่นเช่า และ (5) นำทรัพย์สิน ที่เช่าซื้อออกขาย จำนำ หรือให้บุคคลอื่นใช้ ในกรณีที่เป็นการผิดของฝ่ายผู้เช่าซื้อ เช่นนี้ ผู้ให้เช่าซื้อ ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อ และอาจบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ รับเงินมัดจำ เบี้ยปรับ เรียกรถยนต์ที่เช่าซื้อ คืนได้ รวมทั้งเรียกให้ชดใช้ค่าเสียหายเพิ่มเติมหากมีมากกว่ามัดจำ เบี้ยปรับ พร้อมดอกเบี้ยได้

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่รถยนต์ที่ให้เช่าซื้อชำระครบพร้อมก่อนส่งมอบ ผู้ให้เช่าซื้อยังคงต้องรับผิดชอบในความชำระครบพร้อมของทรัพย์สินที่เช่าซื้ออยู่ดี อันแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะเช่าซื้อของประเทศไทยที่ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในความชำระครบพร้อมของทรัพย์สินที่เช่าซื้อ กรณีจึงต้องนำหลักเกณฑ์ตามกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์สินและซื้อขายมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งไม่ค่อยได้ผลและเป็นธรรมเนียม

ดังนั้น สิทธิของผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์นั้น จะเห็นได้ว่า นอกจากจะมีสิทธิที่เหนือกว่าหรือมีอำนาจในการต่อรองทางการตลาดมากกว่าดังที่กล่าวมาในประเด็น 4.1.1 แล้วนั้น ผู้ให้เช่าซื้อยังมีสิทธิในการปฏิเสธความรับผิดชอบในความชำระครบพร้อมอีกด้วย ดังเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น

4.2 ปัญหาเงื่อนไขตามสัญญาสำเร็จรูปในการเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 หากพิจารณาฐานะของคู่สัญญาในสัญญาเช่าซื้อรถยนต์แล้ว จะเห็นได้ว่า คู่สัญญาสองฝ่ายจะมีฐานะไม่เท่าเทียมกันเนื่องจากผู้เช่าซื้อจะมีอำนาจในการเจรจาต่อรองน้อยกว่าผู้ให้เช่าซื้อ นอกจากนี้สัญญาเช่าซื้อรถยนต์ยังถือเป็นสัญญามาตรฐานและสัญญาสำเร็จรูปประเภทหนึ่งเพราะเป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่า ย่อมเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสาระของสัญญาหรือข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้เป็นการล่วงหน้า โดยผู้เช่าซื้อไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรอง เช่นนี้ หากว่าข้อสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ได้เปรียบผู้เช่าซื้อเกินสมควร ข้อสัญญาดังกล่าวย่อมถือเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ในกรณีเช่นนี้กฎหมายกำหนดให้สัญญามีผลใช้บังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ดังนั้น หากพิจารณาเนื้อหาของเงื่อนไขตามสัญญาสำเร็จรูปในการเช่าซื้อรถยนต์ จึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ปัญหาเงื่อนไขในการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ และ (2) ปัญหารายละเอียดในการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ (3) ปัญหาสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ไม่เป็นธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะที่เป็นผู้เช่าซื้อรถยนต์ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ปัญหาเงื่อนไขในการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการตรวจสอบในเชิงการเยียวยาในเรื่องที่มีข้อพิพาทตามสัญญามาให้ศาลตรวจสอบและปรับลดความไม่เป็นธรรมในสัญญาที่ได้ทำกันไว้แล้วนั้น ข้อสัญญาที่อยู่ในขอบเขตที่อาจตรวจสอบได้

ตามพระราชบัญญัตินี้มีเฉพาะที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ถึง มาตรา 9 รวม 8 ประเภทย่อยด้วยกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติเป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิดสัญญา
 - (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดชอบหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
 - (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
 - (4) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
 - (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
 - (6) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากชำระราคาสินได้สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
 - (7) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
 - (8) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้
 - (9) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
- ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม จะเป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา 10 มาใช้โดยอนุโลม”

มาตรา 5 บัญญัติว่า “ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพซึ่งไม่เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในการวินิจฉัยว่าข้อตกลงตามวรรคหนึ่งทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้หรือไม่ ให้พิจารณาถึงขอบเขตในด้านพื้นที่และระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ รวมทั้งความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพการงานหรือการทำ

นิติกรรมในรูปแบบอื่นหรือกับบุคคลอื่นของผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ประกอบกับทางได้เสีย ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายของกลุ่มสัญญาด้วย”

มาตรา 6 บัญญัติว่า “สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

มาตรา 7 บัญญัติว่า “ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้องรับมัดจำ ถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้รับได้เพียงเท่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้”

มาตรา 8 บัญญัติว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้”

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ ในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่เป็น โฆษะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

มาตรา 9 บัญญัติว่า “ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดมิได้”

หากวิเคราะห์บทบัญญัติว่าด้วยเช่าซื้อ จะเห็นได้ว่า ผู้เช่าซื้อต้องเป็นเจ้าของเอารถยนต์ ออกให้เช่าและต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องความรับผิดในความชำรุดบกพร่องในลักษณะซื้อขายมาใช้บังคับแทน ทั้งนี้ ในเรื่องและผู้เช่าซื้อรถยนต์ได้เช่าซื้อรถยนต์ใหม่แล้วต่อมาได้เกิดมีความชำรุดบกพร่องขึ้น หากผู้ขายไม่ได้มีข้อสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขายไว้หรือแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้เช่าซื้อว่า ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องนั้นก็คือ ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อได้รู้หรือควรจะได้รู้เช่นนั้นได้ หากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนหรือผู้ให้เช่าซื้อที่มีข้อตกลงในสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่อง ทั้งนี้ กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้สัญญาที่มีข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดในความ

ชำระครบพร้อมได้ แต่ข้อตกลงนั้นก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นหรือไม่ จึงต้องพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

4.2.2 ปัญหารายละเอียดในการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 6 บัญญัติว่า “สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำระครบพร้อมหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำระครบพร้อมหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดยกเว้นหน้าที่และจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้า แต่โดยที่กฎหมายใช้ถ้อยคำว่า “...จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำระครบพร้อมหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำระครบพร้อมหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” จึงทำให้สามารถตีความได้ว่าข้อตกลงเช่นว่านั้นจะใช้ได้ก็แต่เฉพาะการเช่าซื้อรถยนต์จากผู้ประกอบธุรกิจทางการค้าเท่านั้น หากมิใช่กรณีตามที่กล่าวมานี้ เช่น สัญญาเช่าซื้อที่ทำระหว่างประชาชนด้วยกันเองที่ผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์ไม่ได้ประกอบธุรกิจการค้าแล้ว มาตรา 6 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ก็ไม่อาจนำมาใช้ได้จึงเปิดช่องให้ผู้ให้เช่าซื้อสามารถทำสัญญาสำเร็จรูปจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบในความชำระครบพร้อมหรือการรอนสิทธิได้อยู่ดี

ดังนั้น จากบทบัญญัติในมาตรา 6 ที่บัญญัติว่าข้อสัญญาที่ทำกันนั้นจะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำระครบพร้อม หรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ ทั้งนี้ หากมีข้อตกลงจำกัดความรับผิดชอบในความชำระครบพร้อมหรือเพื่อการรอนสิทธิขึ้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าในกรณีดังกล่าวจะต้องถือว่าข้อตกลงเช่นว่านั้นเป็นโมฆะ เพราะเหตุขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่จะเป็นการดีกว่าถ้าจะมีการตรากฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้ข้อตกลงดังกล่าวตกเป็นโมฆะ

4.2.3 ปัญหาสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ไม่เป็นธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะที่เป็นผู้เช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ที่ไม่เป็นธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะผู้เช่าซื้อรถยนต์นั้น โดยเฉพาะในเรื่องของการได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการ

ทำสัญญา จะเห็นได้ว่า สัญญาถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเช่าซื้อรถยนต์ เพราะสัญญาจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของบริการ โดยบริการอย่างไรย่อมเป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญาแต่ผู้ให้เช่าซื้อส่วนใหญ่จะทำสัญญาเอาโรคเอาเปรียบผู้เช่าซื้อรถยนต์ที่ไม่รู้กฎหมาย โดยเขียนถ้อยคำสัญญาที่เข้าใจยาก ทำให้ผู้เช่าซื้อรถยนต์ไม่ค่อยได้สนใจหรือสังเกต

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 572 บัญญัติว่า “อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคราว

สัญญาเช่าซื้อนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าเป็นโมฆะ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ หากพิจารณาเนื้อหาแล้วพบว่า สัญญาเช่าซื้อจะต้องทำเป็นหนังสือ จะทำด้วยวาจาไม่ได้ มิฉะนั้น จะเป็นโมฆะเสียเปล่า ทำให้ไม่มีผลตามกฎหมายที่จะผูกพันผู้เช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อได้ การทำสัญญาเป็นหนังสือนั้นจะทำกันเองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้เช่าซื้อจะเขียนสัญญาเอง หรือจะใช้แบบพิมพ์ที่มีไว้กรอกข้อความลงไปก็ได้ หรือจะให้ใครเขียนหรือพิมพ์ให้ทั้งฉบับก็ได้ แต่สัญญานั้นจะต้องลงลายมือชื่อของผู้เช่าซื้อ และผู้ให้เช่าซื้อทั้งสองฝ่ายหากมีลายมือชื่อของกลุ่มสัญญาแต่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เอกสารนั้นหาใช้สัญญาเช่าซื้อไม่ ดังนั้น สิ่งสำคัญของการเช่าซื้อรถยนต์คือ ต้องทำเป็นหนังสือ แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาคือ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้สัญญาเช่าซื้อนั้นสามารถทำกันเองระหว่างคู่สัญญาได้ เพียงแค่ทั้งสองฝ่ายต้องลงลายมือชื่อในสัญญานั้น ฉะนั้นในทางปฏิบัติฝ่ายที่มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาดมากกว่าย่อมเป็นฝ่ายร่างสัญญานั้นขึ้น ส่วนใหญ่แล้วย่อมเป็นฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อ สัญญาเช่าซื้อในบางกรณีจึงมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิอีกฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฝ่ายผู้เช่าซื้อ และเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายที่มีอำนาจทางการตลาดมากกว่า ทำให้สัญญาที่ทำระหว่างกันมีลักษณะไม่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา โดยให้ผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิได้รับมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อในสภาพที่ปลอดจากความชำรุดบกพร่องหรือในสภาพอันซ่อมแซมดีแล้ว เพราะผู้ให้เช่าซื้อทำหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง แม้ว่าผู้ให้เช่าซื้อจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องหรือไม่ก็ตาม แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ไม่ครอบคลุมถึงเรื่องของการทำสัญญาไม่เป็นธรรมหรือถ้อยคำในสัญญา แต่ให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องของการชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าววางไว้ว่า ผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาในเวลาใดก็ได้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินกลับคืนให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อ โดยตนเองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งคืน การที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้ ก็เพราะเงินที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อเป็นงวด ๆ เปรียบเสมือนการชำระค่าเช่า ดังนั้น ผู้เช่าซื้อจะบอกเลิกสัญญาก็ได้ การแสดงเจตนา

บอกเลิกสัญญาจะต้องส่งมอบทรัพย์สินคืนให้แก่เจ้าของถ้ามีการแสดงเจตนาว่าจะคืนทรัพย์สินให้ภายหลัง หากเป็นการเลิกสัญญาที่สมบูรณ์ไม่ การบอกเลิกสัญญาจะต้องควบคู่ไปกับการส่งคืนในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อผิดนัด 3 งวดติด ๆ กัน ผู้ให้เช่าซื้อจึงจะบอกเลิกสัญญาได้ ซึ่งหากพิจารณาเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวพบว่าเหมือนผู้เช่าซื้อได้เปรียบ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเนื้อหาอย่างถ่องแท้แล้ว กลับพบว่าผู้ให้เช่าซื้อยังคงได้เปรียบอยู่ดี

4.3 ปัญหาการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

การบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อและการยึดรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนของผู้ให้เช่าซื้อ สัญญาเช่าซื้อที่ผู้ให้เช่าซื้อใช้นั้นแทบทุกรายมีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งผู้เช่าซื้อแทบไม่มีอำนาจต่อรองรายละเอียดที่จะระบุไว้ในสัญญาเช่าซื้อกับผู้ให้เช่าซื้อ ทำให้รายละเอียดสัญญาในบางข้อค่อนข้างเอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้เช่าซื้อ เช่น สิทธิของผู้เช่าซื้อ ในกรณีที่ผู้เช่าซื้อเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญา โดยยังมีได้เป็นผู้ผิดนัดไม่ถือว่าเป็นฝ่ายผิดสัญญา และได้มีการส่งมอบรถยนต์ใหม่ที่เช่าซื้อให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อแล้ว ผู้เช่าซื้อยังคงต้องเป็นรับผิดชอบในค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถยนต์ใหม่ ดอกเบี้ยเบี้ยปรับ และ ค่าเสียหายอื่น ๆ อันมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของฝ่ายผู้เช่าซื้อ

ดังนั้น หากพิจารณาเนื้อหาของการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ จึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ปัญหาการผิดสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ และ (2) ปัญหาการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 ปัญหาการผิดสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า การรอนสิทธิของบุคคลภายนอกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 475 บัญญัติว่า “หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อนการรบกวนขัดสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบอันนั้น”

มาตรา 476 บัญญัติว่า “ถ้าสิทธิของผู้ก่อนการรบกวนนั้นผู้ซื้อารู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขาย ท่านว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ”

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในบางกรณีรถยนต์ใหม่ที่ซื้อขายนั้น ผู้ซื้อไม่สามารถเข้าครอบครองได้โดยปกติสุข เช่น สถาบันการเงินที่ให้เช่าซื้อได้นำเอกสารการโอนกรรมสิทธิ์ของ

¹ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2561. ข้อ 4.

รถยนต์ที่ตนปล่อยให้เช่าซื้อนั้น ไปวางจำหน่ายธนาคารเป็นประกันเพื่อขอกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายหนี้เงินในกิจการของตนอีกต่อหนึ่งจึงไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์แก่เช่าซื้อที่ผ่อนชำระเงินค่างวดเช่าซื้อจนครบถ้วนแล้ว ซึ่งผู้เช่าซื้อจะฟ้องร้องดำเนินคดีก็ไม่คุ้มค่า เพราะต้องทำงานหาเลี้ยงชีพและยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในศาลอีกด้วย

ปัญหาในเรื่องของการรอนสิทธิในรถยนต์ใหม่ที่เกิดขึ้นกับผู้เช่าซื้อรถยนต์ที่ได้ผ่อนชำระค่างวดเช่าซื้อรถยนต์นั้นจนครบแล้ว แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาคือ ไม่สามารถเข้าครอบครองรถยนต์ที่ซื้อมานั้นได้โดยปกติสุข ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากการมีบุคคลภายนอกมาถือกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อโดยอ้างว่าตนมีสิทธิดีกว่าผู้ซื้อ หรือการรอนสิทธินั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ขาย ซึ่งเกิดปัญหามาก เพราะทางสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค โภคต้องออกคำเตือนทั่วประเทศ เรื่องผู้บริโภคซื้อรถยนต์แล้วไม่ได้รับป้ายทะเบียนถาวร ตามละเอียดที่เตือนว่า “ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่หรือผู้บริโภคที่กำลังจะซื้อรถยนต์ ไม่ว่าจะโดยวิธีชำระเป็นเงินสดหรือเงินผ่อนอาจประสบปัญหาไม่ได้รับป้ายทะเบียนถาวร แต่ได้รับเฉพาะป้ายแดงซึ่งเป็นแค่ป้ายทะเบียนรถยนต์ชั่วคราวเท่านั้น เพราะจากภาพธุรกิจในปัจจุบันที่ผู้ประกอบการขายรถยนต์ขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนทำให้ผู้แทนจำหน่ายหรือนายหน้าจำหน่ายรถยนต์บางรายได้นำเอกสารสำคัญของรถยนต์ที่จะต้องนำไปใช้ประกอบการขอจดทะเบียนที่กรมการขนส่งทางบกไปจำหน่ายกับสถาบันการเงินเพื่อใช้ประกันการกู้ยืมเงิน และผู้ประกอบการไม่สามารถไถ่ถอนการจำหน่าย เพื่อที่จะนำเอกสารสำคัญของรถยนต์ที่มีการตกลงซื้อขายไปแล้วนั้นไปดำเนินการขอจดทะเบียนให้ผู้เช่าซื้อได้ จึงได้เตือนและขอให้ผู้เช่าซื้อรอบคอบ ตรวจสอบและหาข้อมูลของผู้ประกอบการก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ

4.3.2 ปัญหาการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า การรอนสิทธิที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 475 บัญญัติว่า “หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อนการรับกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อในอันจะครอบครองทรัพย์สินโดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบอันนั้น” และมาตรา 476 บัญญัติว่า “ถ้าสิทธิของผู้ก่อนการรับกรรมสิทธิ์รู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขาย ท่านว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ” นั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ให้เช่าซื้อที่มีหน้าที่ต้องส่งมอบรถยนต์ที่ขายและการจัดการให้ผู้เช่าซื้อได้กรรมสิทธิ์ในรถยนต์ดังกล่าว คือ ต้องรับรองในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย และมีหน้าที่รับรองผู้เช่าซื้อว่าจะได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยปกติสุข ถ้าผู้ซื้อซึ่งมีสิทธิมารับกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ เว้นแต่มีข้อตกลงกันเป็นอย่างอื่น

จากประเด็นดังกล่าว หากวิเคราะห์สิทธิของผู้เช่าซื้อในการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อนั้น จะเห็นได้ว่า หากเกิดกรณีดังต่อไปนี้ ผู้เช่าซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) สิทธิในการได้รับมอบรถยนต์จากผู้ให้เช่าซื้อ เนื่องจากผู้ให้เช่าซื้อต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขายให้แก่ผู้เช่าซื้อด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะส่งมอบด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้ ขอเพียงให้ผู้เช่าซื้อเข้าไปอยู่ในเงื้อมมือของผู้เช่าซื้อที่พอแล้ว เช่น การส่งมอบหนังสือ อาจใช้วิธีการยื่นให้การส่งมอบรถยนต์ ต้องส่งมอบรถยนต์พร้อมอุปกรณ์ แต่ที่สำคัญคือว่า จะต้องส่งมอบภายในเวลา และ ณ สถานที่ที่ตกลงกันเอาไว้ อย่างไรก็ตาม หากไม่ได้มีการส่งมอบทรัพย์สินกันขึ้น เช่น มีเพียงแค่การตกลงกันด้วยวาจาว่าจะมีการส่งมอบตามวันและเวลาที่ได้ตกลงไว้ แต่เมื่อถึงกำหนดวันดังกล่าว ไม่ได้มีการส่งมอบกันอย่างแท้จริง กรณีนี้สิทธิในรถยนต์ที่จะเกิดมีแก่ผู้เช่าซื้อก็ยังไม่เกิดขึ้น เพราะยังไม่ได้มีการครอบครองรถยนต์

2) รถยนต์ที่ส่งมอบนั้นต้องไม่ชำรุดบกพร่อง ซึ่งในความชำรุดบกพร่องในที่นี้ หมายถึง ลักษณะรถยนต์ที่เช่าซื้อนั้น หากในตัวของมันเองมีความชำรุดหรือมีความบกพร่องอยู่จนเป็นเหตุให้ผู้เช่าซื้อนั้นราคาตกหรือไม่เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ตามปกติหรือตามสภาพของทรัพย์สินนั้น และความบกพร่องหรือความชำรุดนี้จะต้องมีอยู่ก่อนหรือตามสภาพของสัญญาเช่าซื้อเท่านั้น

ประเด็นว่า ความชำรุดบกพร่องเกิดได้ในกรณีใดบ้าง ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่า หลายคนซื้อรถยนต์มาแล้วพบความชำรุดบกพร่องภายหลังในกรณีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในชั่วสัปดาห์ไม่ได้คุณภาพไม่เป็นไปตามที่โฆษณาไว้ ไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ตามที่ต้องการ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ยกภาระการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินหรือสิ่งของนั้นสมบูรณ์ให้ผู้ให้เช่าซื้อเป็นผู้มีหน้าที่พิสูจน์ ส่วนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เข้ามาคุ้มครองผู้เช่าซื้อ โดยผู้ให้เช่าซื้อต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ถ้าทรัพย์สินหรือสิ่งของนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมราคา เช่น เช่าซื้อรถยนต์กระบะไว้ใส่ผักไปขายตลาด แต่ปรากฏว่าประตูด้านข้างรถรถยนต์ฝั่งคนขับมีรอยขีดข่วน ซึ่งพบภายหลังจากเช่าซื้อรถยนต์มาแล้วได้ 1 เดือน แต่รถยนต์กระบะยังใช้งานได้ปกติ แต่รอยขีดข่วนดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้เสื่อมราคา

(2) ชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ เช่น เช่าซื้อรถยนต์กระบะไว้ใส่ผักไปขายตลาด แต่ปรากฏว่าเกียร์รถยนต์พังหลังจากใช้งานได้เพียง 1 อาทิตย์ ทำให้ไม่สามารถขับรถยนต์ออกไปชนผักที่ตลาดได้ตามปกติ เป็นต้น

(3) ชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เสื่อมประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา เช่น เช่าซื้อรถยนต์กระบะไว้ใส่ผักไปขายตลาด แต่ปรากฏว่าประตูด้านข้างรถรถยนต์ฝั่งคนขับมีรอยขีดข่วน ซึ่งพบภายหลังจากเช่าซื้อรถยนต์มาแล้วได้ 1 เดือน แต่รถยนต์กระบะยังใช้งานได้ปกติ แต่รถยนต์กระบะกลับมีรอยขีดข่วนด้วยตาเปล่าก็สามารถเห็นได้ชัด ซึ่งไม่เหมือนรถยนต์ที่เพิ่งซื้อใหม่โดยทั่วไป จึงถือว่าเป็นการเสื่อมประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ประเด็นว่าหากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้น จะฟ้องร้องบังคับคดีได้ภายในกี่ปี ในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 ได้กำหนดอายุความในการฟ้องร้อง เมื่อมีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น คือ จะฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบภายในอายุความ 1 ปี นับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง ซึ่งดูเหมือนอายุความจะสั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายให้เริ่มนับอายุความ เมื่อได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง

ยกตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5755/2558 เมื่อโจทก์ที่ 2 พบบ้านชำรุดบกพร่อง ในเดือนมกราคม 2552 จำเลยเข้าไปแก้ไขซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดบกพร่อง เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14 (1) แต่ต่อมาโจทก์ที่ 2 ให้ทนายความ มีหนังสือลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2552 แจ้งให้จำเลยหยุดทำการแก้ไขชำรุดบกพร่องโดยโจทก์ที่ 2 จะหาบุคคลภายนอกมาแก้ไขเอง จึงเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดลง อายุความจึงเริ่มนับใหม่ นับแต่เวลานั้นคือวันที่ 7 พฤษภาคม 2552 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/15 วรรคสอง โจทก์ที่ 2 มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องได้ตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2552 ดังนั้น เมื่อโจทก์ที่ 2 นำคดีมาฟ้องวันที่ 13 มกราคม 2554 เกินกว่า 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4672/2551 คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยดำเนินการโอน ทะเบียนรถยนต์พิพาทมาเป็นชื่อ โจทก์ เพื่อให้โจทก์สามารถใช้รถยนต์พิพาทได้ตามวัตถุประสงค์ของการทำสัญญาซื้อขาย หาใช่ฟ้องขอให้บังคับจำเลยรับผิดชอบชำระค่าเสียหายเพราะความชำรุดบกพร่องของรถยนต์พิพาทไม่ ความรับผิดชอบของจำเลยจึงไม่อยู่ในบังคับอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 แต่ต้องอยู่ในบังคับอายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 ซึ่งมีอายุความ 10 ปี²

4.4 ปัญหาความรับผิดชอบและการเยียวยาการเข้าซื้อรถยนต์

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครอง ผู้บริโภคผู้เข้าซื้อรถยนต์ หากเกิดปัญหาจึงต้องใช้กฎหมายทั่วไป ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการละเมิด มาตรา 420 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติไว้อย่างกว้างในการรับผิดชอบจึงทำให้มีความยากในการพิสูจน์ความรับผิดชอบ และค่าเสียหาย นอกจากนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 เมื่อพิจารณาบทบัญญัติที่กล่าวว่า เพียงแต่ทรัพย์ชำรุดบกพร่องนั้น ไม่ทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบไป ผู้ขายต้องรับผิดชอบ

² ผู้ขาย ให้หมายความถึง ผู้ให้เช่าซื้อ

ผู้ซื้อ ให้หมายความถึง ผู้เช่าซื้อ

ความชำรุดบกพร่องต่อทรัพย์สินที่ขายต่อเมื่อความชำรุดบกพร่องนั้นต้องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา หากว่าความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ถึงขนาดให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญาแล้วผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ

ดังนั้น หากพิจารณาเนื้อหาของความรับผิดชอบและการเยียวยาการเช่าซื้อรถยนต์จึงแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ปัญหาความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ และ (2) ปัญหาการเยียวยาการเช่าซื้อรถยนต์

4.4.1 ปัญหาความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการเช่าซื้อรถยนต์ที่เกิดจากการถูกรอนสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 475 บัญญัติว่า “หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อนการรบกวนขีดสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในผลอันนั้น”

มาตรา 476 บัญญัติว่า “ถ้าสิทธิของผู้ก่อนการรบกวนนั้นผู้ซื้อารู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขาย ท่านว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ”

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่า หากเกิดกรณีทำให้ผู้เช่าซื้อไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินได้อย่างปกติสุขส่วนใหญ่แล้วผู้เช่าซื้อที่จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องบังคับคดี ดังจะเห็นได้จากมีคำพิพากษาศาลฎีกาได้ตัดสินกรณีพิพาทดังกล่าวหลายคดีด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8055/2548 ได้วินิจฉัยในปัญหาเรื่องดังกล่าวไว้ว่า ผู้ให้เช่าซื้อยอมรับค่าเช่าซื้อที่โจทก์ชำระไม่ตรงตามกำหนดตลอดมาแสดงว่าผู้ให้เช่าซื้อ ไม่ถือเอากำหนดระยะเวลาการชำระค่าเช่าซื้อเป็นสาระสำคัญ เมื่อจำเลยรับโอนสิทธิตามสัญญาเช่าซื้อจากผู้ให้เช่าซื้อ โดยไม่ได้แย้ง จึงต้องผูกพันตามความประสงค์ของคู่สัญญาที่ไม่ถือเอากำหนดระยะเวลาการชำระค่าเช่าซื้อเป็นสาระสำคัญเช่นกัน เมื่อจะบอกเลิกสัญญาจำเลยต้องบอกกล่าวให้โจทก์ชำระค่าเช่าซื้อภายในเวลาที่สมควรก่อน เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์ค้างชำระค่าเช่าซื้อเพียง 3 งวด การที่โจทก์ขอชำระค่าเช่าซื้อแต่จำเลยไม่ยอมรับอ้างว่าค้างชำระถึง 9 งวด จึงเป็นการไม่รับชำระหนี้ โดยไม่มีเหตุตามกฎหมายที่จะอ้างได้ ถือว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญา การที่โจทก์ไม่ชำระค่าเช่าซื้อภายในกำหนดเวลาตามหนังสือบอกเลิกสัญญายังถือไม่ได้ว่าโจทก์ผิดนัด

จากคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวทางของคำพิพากษาในเรื่องนี้ย่อมมีผลให้ผู้เช่าซื้อต้องฟ้องดำเนินคดีผู้ให้เช่าซื้อเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเอง โดยไม่มีมาตรการในการป้องกันหรือแนวทางอื่นใดที่จะคุ้มครองผู้เช่าซื้อรถยนต์ ความจำเป็นที่จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อ

ฟ้องร้องบังคับคดีโดยไม่มีช่องทางเยียวยาอื่นนั้นย่อมทำให้ผู้เช่าซื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินคดี ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้เช่าซื้อในการครอบครองทรัพย์สินของตน โดยปกติสุข จึงเห็นควรกำหนดให้มีมาตรการหรือแนวทางอื่นเพื่อคุ้มครองผู้เช่าซื้อรถยนต์ให้เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากมีการรอนสิทธิเกิดขึ้น ผู้เช่าซื้อย่อมไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินได้อย่างปกติสุขส่วนใหญ่แล้วผู้เช่าซื้อที่จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องบังคับคดีดังจะเห็นได้จากมีคำพิพากษาศาลฎีกาได้ตัดสินกรณีพิพาทดังกล่าวหลายคดีด้วยกัน แต่ก็ยังพบว่า การนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องบังคับคดีทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินคดี และก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้เช่าซื้อในการครอบครองทรัพย์สินของตนโดยปกติสุข

4.4.2 ปัญหาการเยียวยาการเช่าซื้อรถยนต์

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระในการพิสูจน์ในศาลว่า ผู้ผลิตรถยนต์มีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตและประกอบรถยนต์ โดยเฉพาะถ้าเป็นรถยนต์ที่ประกอบขึ้นจากโรงงานประกอบรถยนต์ในประเทศไทยที่อะไหล่บางชิ้นได้ถูกผลิตจากผู้ผลิตรายย่อย ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นพบว่า ผู้บริโภคจะทำการพิสูจน์ได้ยากมาก นอกจากนั้นในบางกรณีปัญหาของรถยนต์ที่ความชำรุดบกพร่องมีเพียงเล็กน้อย แต่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเป็น ๆ หาย ๆ จนต้องเสียเวลาในการเข้าออกศูนย์ซ่อมแซมอยู่ตลอดเวลา แต่ทางศูนย์รถยนต์ยืนยันไม่เปลี่ยนรถยนต์ให้ แต่จะซ่อมให้ถึงที่สุด ซึ่งไม่รู้ระยะเวลาอีกนานเท่าใด หรือจนถึงเวลาที่ผู้เช่าซื้อนั้นขายรถยนต์คันดังกล่าวเอง

โดยสรุป จากประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ได้มีการวิเคราะห์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ในเรื่องของสัญญาเช่าซื้อรถยนต์กับแนวทางปฏิบัติในการเช่าซื้อรถยนต์ของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองนี้ ทำให้ต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งปัญหาที่ตามมาคือ ด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับกับสัญญาหลายประเภท การจะนำมาใช้กับสัญญาเช่าซื้อรถยนต์เป็นการเฉพาะย่อมเป็นเรื่องยากในบางประเด็น จึงทำให้เกิดปัญหาในหลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองการทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์มีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องมีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองในเรื่องดังกล่าว